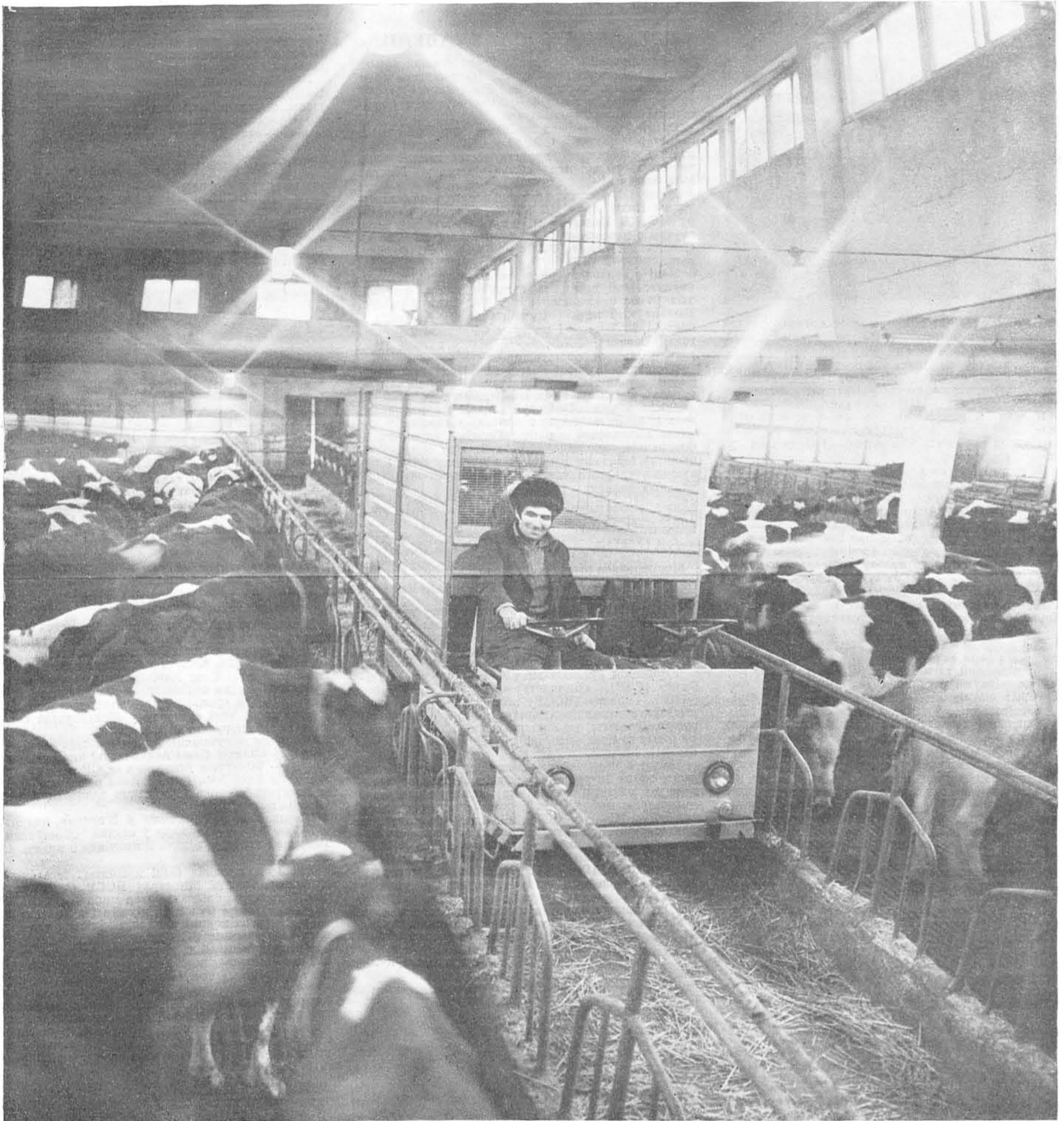

Голас Радзімы

№ 51 (1777)
23 снежня 1982 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Беларуская ССР спецыялізуецца на жывёлагадоўлі, на долю якой прыходзіцца каля 80 працэнтаў усяго валавага прадукта сельскай гаспадаркі рэспублікі. У апошнія гады ў калгасах і саўгасах асабліва ўвага надаецца будаўніцтву высокамеханізаваных жывёлагадоўчых комплексаў. Адзін з такіх комплексаў, які вы бачыце на гэтым здымку, не так даўно з'явіўся ў калгасе «Рассвет» імя Арлоўскага, што на Магілёўшчыне.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

СУСТРЭЧЫ НА ДАЛЬНІХ ДАРОГАХ

«Пагоня за даляглядам»
стар. 3

З ВЕКАМ НАРОЎНІ

«Штрыхі соцыяльнага портрета»
стар. 4

ЧЫМ ЖЫЎ І ЖЫВЕ МОЙ КРАЙ

«Гісторыя народа хвалюе і натхняе»
стар. 7

падзеі · людзі · факты

**ВЫДАТНАЕ ДАСЯГНЕННЕ
У КОСМАСЕ**

3 ПАВЕДАМЛЕННЯУ ТАСС

10 снежня 1982 года пасля выканання запланаванай праграмы работ на борце арбітальнага навукова-даследчага комплексу «Салют-7» — «Саюз Т» касманаўты Анатолю Беразавой і Валянцін Лебедзеў вярнуліся на Зямлю. Пасляхова завяршыўшы самы працяглы ў гісторыі касманаўтыкі 211-сутачны пілатаж палёту.

Праведзенае на месцы прызымлення медыцынскае абследаванне касманаўтаў паказала, што яны добра перанеслі працяглае знаходжанне ў стане бязважкасці.

За час палёту на арбітальным комплексе пабывалі і выконвалі запланаваныя работы два касмічныя экіпажы: міжнародны — Уладзімір Джанібекаў, Аляксандр Іванчэнкаў і грамадзянін Францыі Жан-Лу Крэцён, а таксама з удзелам жанчыны — у складзе Леаніда Папова, Аляксандра Сераброва і Святланы Савіцкай.

У ходзе працяглага палёту арбітальнага комплексу «Салют-7» — «Саюз Т» асноўным экіпажам і экіпажамі экспедыцый наведання выканан вялікі аб'ём навукова-тэхнічных і медыка-біялагічных даследаванняў і эксперыментаў.

Значнае месца ў рабоце было адведзена вывучэнню прыродных рэсурсаў Зямлі, вырашэнню шырокага кола задач у інтарэсах навукі і розных галін народнай гаспадаркі краіны. З гэтай мэтай касманаўты рэгулярна вялі назіранні і фатаграфаванне зямной паверхні і акваторыі Сусветнага акіяна.

У палёце праводзіліся даследаванні розных аб'ектаў Сусвету галактычнага і пазагалактычнага паходжання, крыніц рэнтгенаўскага і ультрафіялетавага выпраменьванняў, міжпланетнага асяроддзя, атмасферы Зямлі.

Эксперыменты выконваліся з выкарыстаннем савецкай апаратуры, а таксама прыбораў, вырабленых у Балгарыі, Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы, Чэхаславакіі і Францыі.

Зараз Анатолю Беразавой і Валянцін Лебедзеў знаходзяцца ў Байкануры, дзе праходзяць медыцынскае абследаванне і адпачываюць.

За пасляховае ажыццяўленне працяглага касмічнага палёту на арбітальным навукова-даследчым комплексе «Салют-7» — «Саюз Т» і праўлення пры гэтым мужнасць і гераізм Герой Савецкага Саюза лётчык-касманаўт Валянцін Лебедзеў узнагароджан ордэнам Леніна і другім медалём «Залатая Зорка».

Анатолію Беразавому прысвоена званне Героя Савецкага Саюза з уручэннем ордэна Леніна і медаля «Залатая Зорка», а таксама прысвоена званне «Лётчык-касманаўт СССР».

60-ГОДДЗЮ СССР ПРЫСВЯЧАЕЦА

УРАЧЫСТАЕ ПАСЯДЖЭННЕ

У згуртаванай сям'і народаў нашай многанацияльнай Радзімы адзначаюць працоўныя Беларусі 60-годдзе ўтварэння СССР.

За перыяд, меншы, чым сярэдняя працягласць жыцця савецкага чалавека, Беларусь з эканамічна беднага і культурна адсталлага краю ператварылася ва ўмовах сацыялізму ў высокаразвітую ў матэрыяльных і духоўных адносінах рэспубліку. Тысячамі ніцэй звязана цяпер яе народная гаспадарка з эканомікай усіх рэгіёнаў краіны.

Аб гэтым гаварылася на ўрачыстым пасяджэнні Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі і Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, прысвечаным 60-годдзю ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, 16 снежня ў Мінску ў святочна ўпрыгожанай зале Дзяржаўнага ордэна Леніна акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР.

На ўрачыстым пасяджэнні з дакладам выступіў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС,

першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі Ц. Кісялёў.

На пасяджэнні намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР З. Нурыеў уручыў Беларускай ССР на вечнае захоўванне Чырвоны сцяг ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ за поспехі, дасягнутыя ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве, вялікі ўклад у развіццё адзінага народнагаспадарчага комплексу краіны і ў азнаменаванне 60-годдзя ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

3 ВІЗІТАМ У БЕЛАРУСЬ

ДЭЛЕГАЦЫЯ СА СЛАВЕНІ

У Беларускай ССР з афіцыйным джаралюбным візітам пабывала дэлегацыя Выканаўчага веча Скупшчыны Сацыялістычнай Рэспублікі Славеніі на чале са Старшынёй Выканаўчага веча Скупшчыны Янезам Землярычам.

Разам з дэлегацыяй у Мінск прыбылі трэці сакратар пасольства СФРЮ ў СССР Зоран Новакавіч і дырэктар прадстаўніцтва гандлёва-вытворчага аб'яднання «Славеніалес» у Маскве Іван Башы.

Госці з Югаславіі нанеслі візіт кандыдату ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першаму сакратару ЦК КП Беларусі Ц. Кісялёву, правялі перагаворы з дэлегацыяй Беларускай ССР на чале са Старшынёй Савета Міністраў БССР А. Аксёнавым.

Бакі з задавальненнем канстатавалі, што дагаворанасці аб узаемным супрацоўніцтве, дасягнутыя ў час знаходжання ў Беларусі дэлегацыі Выканаўчага веча Скупшчыны СР Славеніі ў чэрвені 1979 года і візіту ў СР Славенію дэлегацыі Савета Міністраў БССР у снежні 1980 года, паспяхова рэалізуюцца.

Югаслаўскія госці наведалі Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, усклалі вянок на плошчы Перамогі да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам, якія праявілі высокую мужнасць і гераізм у баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, пазнаёміліся з арганізацыяй вытворчасці завода імя Арджанікідзе і навукова-даследчага інстытута электронных вылічальных машын.

ТУРЫЗМ

ЗАКЛІК ДА ПАДАРОЖЖАЎ

Міжнародная выстаўка «Сустрэча сяброў» прайшла ў адным з лепшых кінатэатраў беларускай сталіцы — «Масква».

Начальнік Упраўлення па замежнаму турызму пры Савеце Міністраў БССР В. Позняк на адкрыцці выстаўкі адзначыў, што яна стане новым этапам у развіцці дружбы і пастаяннага супрацоўніцтва ў галіне турызму паміж брацкімі народамі.

Турысцкія арганізацыі «Ібус» (ВНР), «Райзебюро» (ГДР), «Балкантурыст» (НРВ), «Орбіс» (ПНР), «Чэдак» (ЧССР) на сумеснай рэкламнай выстаўцы экспанавалі маляўнічыя плакаты, фатаграфіі, буклеты, што расказваюць аб маршрутах па гэтых краінах, дзе пабывалі ўжо сотні тысяч савецкіх людзей.

Пасля афіцыйнай цырымоніі адкрыцця ў канферэнц-зале Інтурыста адбылася прэс-канферэнцыя. Аб развіцці турызму журналістам расказалі генеральны прадстаўнік дзяржаўнага камітэта па турызму НРВ у СССР Ж. Стайкаў, дырэктар прадстаўніцтва дзяржаўнага ўпраўлення па турызму і акцыянернага таварыства «Ібус» ВНР у СССР А. Рожа, дырэктар прадстаўніцтва бюро падарожжаў ГДР у СССР И. Міскіевіч, дырэктар прадстаўніцтва галоўнага камітэта па турызму ПНР і дзяржпрадпрыемства «Орбіс» у СССР Я. Матыяшчык, прадстаўнік чэхаславацкага бюро падарожжаў «Чэдак» у СССР А. Кухарж.

На адкрыцці выстаўкі прысутнічаў генеральны консул ПНР у Мінску Ян Рачкоўскі.

НА ЗДЫМКУ: В. ПОЗНЯК адкрывае выстаўку.

АБМЯНЯЛІСЯ ДУМКАМІ

ГОСЦІ З ВЕНГРЫ

Працоўныя Венгры высокая цэняць дружбу з савецкім народам, шырока выкарыстоўваюць вопыт СССР у развіцці эканомікі і культуры, заявіў старшыня камісіі па культуры Таварыства венгера-савецкай дружбы, генеральны дырэктар Усевенгерскага саюзу на ўнутраным распаўсюджанню кнігі Цібар Друкер на сустрэчы ў Беларускам таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі.

Цібар Друкер узначальваў дэлегацыю Таварыства венгера-савецкай дружбы, якая ў сярэдзіне снежня наведала Мінск.

Старшыня прэзідыума Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі Л. Сарвіра адзначыў у гутарцы з гасцямі, што Беларусь падтрымлівае цесныя сувязі з прадпрыемствамі ВНР, эфектыўна выкарыстоўвае іх тэхніку, пастаўляе венгерскім сябрам вырабы сваёй прамысловасці.

Удзельнікі сустрэчы абмяняліся думкамі аб далейшым развіцці і расшырэнні джаралюбных сувязей паміж грамадскасцю Беларусі і Венгрыі.

У магазіне «Дружба» члены дэлегацыі сустрэліся з кіраўніцтвам Дзяржкамвыда БССР і абмеркавалі маючыя ўзаемную цікавасць пытанні распаўсюджання беларускіх і венгерскіх кніг. Яны наведалі рэспубліканскую школу-інтэрнат па музыцы і выяўленчаму мастацтву імя І. Ахрэмыча.

Венгерскія госці агледзелі выдатныя мясціны і новабудоўлі Мінска, зрабілі паездку на мемарыяльны комплекс «Хатынь», пазнаёміліся з работай Брэсцкага абласнога аддзялення Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, пабывалі ў Крэпасці-героі Брэсце.

ДАПАМАГАЕМ СЯБРАМ

За апошнія дваццаць гадоў на Кубе ўступіла ў строй больш тысячы буйных аб'ектаў. Некалькі з іх узведзены пры тэхнічным садзейнічанні СССР.

НА ЗДЫМКУ: камбінат трысняговаўборачных камбайнаў імя 60-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Ольгіне. Савецкі спецыяліст з Гомеля А. ГАЛАПЯЦІН з кубінскімі калегамі.

У РЭСПУБЛІКУ ЗА ВОПЫТАМ

КАРЫСНАЕ ЗНАЁМСТВА

Мінск наведала дэлегацыя Міністэрства па справах інвалідаў вайны і сацыяльнага забеспячэння Сацыялістычнай Рэспублікі В'етнам на чале з міністрам, членам ЦК Камуністычнай партыі В'етнама Сонг Хао. Дэлегацыя прыбыла ў Савецкі Саюз па запрашэнні Дзяржаўнага камітэта СССР па працы і сацыяльных пытаннях. 13 снежня госці мелі сустрэчу ў Міністэрстве сацыяльнага забеспячэння БССР.

Мы рады магчымасці, якая прадаставілася нам, наведаць Савецкі Саюз напярэдадні знамянальнай падзеі — 60-годдзя ўтварэння СССР, сказаў на сустрэчы Сонг Хао. Гэты юбілей разам з савецкімі людзьмі шырока і ўрачыста адзначаюць в'етнамскія працоўныя.

Сацыяльнае забеспячэнне ў В'етнаме, падкрэсліў Сонг Хао, знаходзіцца ў стадыі станаўлення. Таму нам асабліва цікава азнаёміцца з практыкай нашых сяброў.

Члены дэлегацыі былі прыняты намеснікам Старшыні Савета Міністраў БССР С. Пілатовічам. У гутарцы прынялі ўдзел міністр сацыяльнага забеспячэння БССР В. Лузгін і суправаджаючы дэлегацыю першы намеснік міністра сацыяльнага забеспячэння РСФСР В. Бабкін.

Члены дэлегацыі наведалі рэспубліканскі інтэрнат персанальных пенсіянераў у Ждановічах, Мінскае вучэбна-вытворчае прадпрыемства і Палац культуры Беларускага таварыства глухых, Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Яны пабывалі ў шпіталі інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны ў Бараўлянах, у Беларускам навукова-даследчым інстытуце экспертызы працаздольнасці і арганізацыі працы інвалідаў.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

◆ На месяц раней тэрміну ўступіў у строй Мазырскі саявы завод. Прадпрыемства ўзводзілі праекціроўшчыкі і будаўнікі многіх устаноў і арганізацый брацкіх рэспублік.

Па сваіх маштабах завод не мае сабе роўных у краіне. З пускам прадпрыемства на поўную магутнасць будзе здабывацца 360 тысяч тон солі маркі «Экстра».

◆ Больш чым пяцьсот кубаметраў зборнага жалезабетону адпраўляе штодня на будоўлі сельскай індустрыі завод жалезабетонных вырабаў трэста «Брэстсельбуд».

Цяпер, у прыватнасці, калектыў прадпрыемства выконвае заказ 190 сельскіх новабудоўляў нашай рэспублікі.

◆ Звыш 200 навінак укаранёна сёлета ў вытворчасць у Віцебскім дывановым аб'яднанні. За год ад укаранення рацыяналізатарскіх прапаноў у аб'яднанні будзе эканомлена 150 тысяч рублёў.

ВЫПРАБАВАЛЬНІК БЕЛАРУСКІХ

ВОЛАТАЎ

ПАГОНЯ ЗА ДАЛЯГЛЯДАМ

З 1962 года Мікалай Дубовік працуе шафёрам-выпрабавальнікам на Мінскім аўтазаводзе. За гэты час колы выпрабавальных ім МАЗаў наматалі мільёны кіламетраў. Амаль ва ўсіх еўрапейскіх краінах ён пабываў па некалькі разоў. Адночы лёс закінуў яго ў Афрыку. У Анголе ён вучыў моладзь тэхніцы кіравання аўтамабілем і догляду за ім.

— Прыемна было працаваць у Анголе, — успамінае Дубовік. — Ангольцы — народ кемлівы. Хлопцы любяць тэхніку.

Цікавае жыццё ў Мікалая Ірынеевіча. Яно багатае яркімі ўражаннямі, поўнае нечаканых сустрэч. Вось хоць бы такі выпадак...

Выпрабавуючы новы МАЗ, ён праехаў Краіною Поўнач, Сібір, Урал, Украіну, Балгарыю. На гэты раз яго шлях ляжаў праз іншыя краіны Еўропы з вяртаннем на Мінскі аўтазавод у вызначаны тэрмін.

Здаду застаўся югаслаўскі горт Дуброўнік. Наперадзе — Італія. Матор працаваў, як гадзіннік. І раптам чуйнае вуша шафёра ўлавіла ў роўным гуле фальшывыя ноты. Давялося спыніцца. Зламаўся болт мацавання каромысла — ёсць такая дэталі ў матары. Няспраўнасць, як гаворыцца, не надта якая, але далей ехаць нельга. І хоць у дбайнага шафёра, здаецца, чаго толькі няма пад рукой, а вось неабходнага цяпер балта якраз і не было. Усяго не прадугледзіш.

Мікалай стомлена прысеў на абочыну дарогі і міжволі залюбаваўся блакітным Адрыятычным морам. Колькі разоў ён праезджаў па яго маляўнічых берагах і заўжды адкрываў для сябе што-небудзь новае... У гэтую мінуту яму чамусьці стала сумна: замест вясёлай Адрыятыкі ён у думках убачыў родную Уздзеншчыну...

Раптам наперадзе спыніўся МАЗ з югаслаўскімі апэравальнымі знакамі. Да Мікалая падышоў серб і спытаў, ці не патрэбна рускаму шафёру якая-небудзь дапамога.

Голас Мікалаю здаўся знаёмым. Ён падхапіўся на ногі і ўсклікнуў:

— Бранка?! Бранка Мілаванавіч?!

— Мікалай?! Дубовік?! Братка!..

Абодва чорнавалосыя, стройныя, яны і на самай справе на-

гадвалі двух братоў пасля доўгай разлукі. Зацікаўленыя гэтай незвычайнай сустрэчай, шафёры спынялі машыны і акружалі Дубовіка і Мілаванавіча, якія весела гаварылі, блытаючы беларускія, рускія і сербскія словы.

Бранка Мілаванавіч расказаў землякам-шафёрам, што вось нечакана сустрэў свайго настаўніка Мікалая Дубовіка. З цікавасцю даведаліся яны пра тое, што ў свой час у горадзе Новы-Сад пад Бялградом Дубовік паўгода вучыў прафесію шафёра югаслаўскіх хлопцаў, а сярод іх і яго, Бранка Мілаванавіча.

Нехта з шафёраў адшукаў у сябе патрэбную дэталі, разам замацавалі яе. А потым зноў у дарогу...

Работа шафёра-выпрабавальніка аява не толькі романтикай далёкіх дарог. Гэта яшчэ і штодзённая ўпартая праца, часам напружаная, звязаная з рызыкай і небяспэкай. У сувязі з гэтым нагадаю расказ інжынера-канструктара Мінскага аўтазавода Валерыя Маёрава. Адночы яны разам з Мікалаем выпрабавалі новую марку МАЗа.

Без асаблівых прыгод прайшлі паўтары тысячы кіламетраў. Далей маршрут пралягаў праз Крымскія горы — потым у Саяны і на Далёкі Усход. Неабходна было пераканацца ў жыццяздольнасці аўтамашыны ў розных кліматычных умовах. Бяда каварна падсцерагала ў Крыме. Вузкая горная дарога вілася стужкай. І калі машына ўжо спускалася ўніз — лопнула тармазная трубка. Мікалай Ірынеевіч не разгубіўся, ухапіўся за ніжні тормаза, а Маёраў на хаду выскачыў з кабіны і падсунуў пад кола вялікі камень. Машына стала. Абодва моўчкі ўзяліся за рамонт. Праз дзве гадзіны са спраўнымі тармазамі грузавік паймаўся ў даліну.

Шафёр-выпрабавальнік штодзённа піша справаздачу аб паводзінах машыны. Потым усе даныя апрацоўваюцца ў эксперыментальным цэху, і канструктары прапаноўваюць адпаведныя карэктывы.

А Мікалай Дубовік ужо зноў выпрабаввае чарговую мадэль машыны і імчыцца на ёй у пагоню за даляглядам...

А. ДЗІК.

І. МЫ З «ГОМСЕЛЬМАША»

У выкананні Харчовай праграмы важнае месца ў краіне надаецца распрацоўкам сельскагаспадарчай тэхнікі. Вытворчае аб'яднанне «Гомсельмаш» сёння стала вядучым у СССР па выпуску кормаўборачных машын. Прадукцыю прадпрыемства добра ведаюць у Чэхаславакіі, Польшчы, Балгарыі, Югаславіі...

Народжаны першай пяцігодкай, «Гомсельмаш» пачынаўся з невялікага завода, падмурак якога быў закладзены ў 1928 годзе. У даваенны перыяд тут выпускалісі сіласарэзкі, малатарні, сячкарні і іншыя вырабы дваццаці шасці серыйных марак. Тым машынам цяпер месца хіба што ў музеях.

НА ЗДЫМКАХ: камбайн пачынаецца з чарцяжа. Інжынеры-канструктары **У. РЫЧКОЎ, М. МАТЛЮК і Р. РАКУЛЕНКА**; зборачны цэх; слесары **В. КУЦАПАЛЕНКА і Л. ШЧАРБАКОЎ.**

СЯРЭДНІ САВЕЦКІ ЧАЛАВЕК: ЯГО ЭКАНАМІЧНЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

НА ЧЫЮ КАРЫСЦЬ ПАРАЎНАННЕ?

Камп'ютэру Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення СССР няцяжка назваць «сярэдняга савецкага чалавека» — Аляксандр Кузняцоў. Гэта самыя распаўсюджаныя рускія імя і прозвішча на сённяшні дзень, а рускія — самы шматлікі народ у СССР. Зрэшты, у канкрэтным выпадку гэты чалавек з такім жа поспехам можа быць украінцам, грузінам або узбекам, беларусам — СССР жа насяляе каля 100 нацый і народнасцей, і рускія складаюць толькі каля палавіны агульнага насельніцтва.

А што ён уяўляе сабой у эканамічным сэнсе?

Пры аўтаматычным пераліку па курсу валют узровень даходаў сярэдняга савецкага чалавека істотна ніжэйшы, чым у вядучых краінах рыначнай эканомікі. Напрыклад, сярэднемесячная заработная плата занятых у народнай гаспадарцы СССР (а гэта асноўная крыніца даходаў грамадзян краіны) у 1981 годзе складала 172 рублі 50 капеек. Многа гэта ці мала?

З пункту гледжання голых лічбаў, як быццам бы не вельмі многа. Але каб па вартасці ацаніць эканамічныя магчымасці сярэдняга савецкага грамадзяніна, неабходна ўлічыць некаторыя рэаліі паўсядзённага жыцця ў СССР.

У сярэдняй савецкай сям'і (чатыры чалавекі) — двое працуючых. Гэта ўдвай павялічвае яе даход у параўнанні з сярэдняй зарплатай, паколькі ў краіне заробаткі жанчын і мужчын вельмі блізкія. У ЗША ж, напрыклад, сярэдні даход мужчын у 2,5 раза вышэйшы, чым у жанчын. Вядома, як і ў любой іншай краіне, у СССР

таксама існуюць чыста мужчынскія высокааплачаныя прафесіі (лётчыкі, шахцёры), але на агульную карціну гэта амаль не ўплывае. Затое пераважная большасць дыпламаваных настаўнікаў і ўрачоў — жанчыны. Ды і ўвогуле сярод спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй жанчын таксама палавіна.

Акрамя таго, у СССР шырока развіта сістэма грашовых выдаткаў праз фонды грамадскага спажывання, якія поўнацю фінансуюцца дзяржавай. З дабаўленнем гэтых выдаткаў сярэднемесячная заработная плата ў разліку на адну сям'ю ў 1981 годзе складала 429 рублёў (5 148 рублёў у год).

Гэта не ўсё. У разліку на кожную сям'ю дзяржава расходую больш за 300 рублёў у год на будаўніцтва жылля, школ, культурна-бытавых і медыцынскіх устаноў. Значыць, даход сярэдняй сям'і складзе 5 448 рублёў у год.

Чаму мы ўключаем усе гэтыя грошы ў даход сярэдняй сям'і? Справа ў тым, што ў СССР бясплатнае навучанне, уключаючы вышэйшую адукацыю, і бясплатнае медыцынскае абслугоўванне з'яўляюцца ўсеагульнымі сацыяльнымі паслугамі. У ЗША дыплом Гарвардскага ўніверсітэта каштуе сёння вышэйшым чым 12 тысяч долараў. Дыплом Маскоўскага ўніверсітэта абыходзіцца таксама не танна — каля 6 тысяч рублёў, але плаціць за яго дзяржава.

Кватэры ў СССР у пераважнай большасці прадастаўляюцца насельніцтву таксама бясплатна (іх будоўня каля 2 мільёнаў у год). А гэта выслабанне сям'ю ад неабходнасці аддаць 7—8 ты-

сяч рублёў на пакупку падобнага жылля. Сама ж кватэрная плата ў краіне — самая нізкая ў свеце. У бюджэце расходаў насельніцтва яе доля ў сярэднім складае 2 працэнты. Акрамя таго, тарыфы на камунальныя паслугі, грамадскі транспарт (а ім карыстаецца большасць насельніцтва) нізкія.

Падаткі ў расходах сярэдняй савецкай сям'і таксама складаюць невялікую долю — каля 9 працэнтаў.

У выніку сярэдняга савецкага сям'я можа расходваць на пакупкі 80 працэнтаў сваіх грашовых сродкаў. Для параўнання — сярэдняя амерыканская сям'я можа дазволіць сабе траціць на пакупкі толькі 40 працэнтаў даходу — удвая меншую долю.

І яшчэ адзін істотны момант: савецкай сям'і не патрэбны зберажэнні «на чорны дзень». Беспрацоўя ў краіне няма, сярэдні ўзровень пенсіі (для мужчын з 60 гадоў, для жанчын — з 55) — каля чатырох пяціх заробатку ў актыўны перыяд жыцця.

Пры гэтым савецкія людзі не робяць ніякіх папярэдніх узносаў у фонды сацыяльнага страхавання, з якіх выплачваюцца пенсіі. А паколькі ў СССР, па сутнасці, няма інфляцыйных з'яў, то пакупная здольнасць рубля практычна не зніжаецца на працягу многіх гадоў.

І апошняе — даходы на душу насельніцтва ў Савецкім Саюзе растуць пастаянна, без хістанняў «уніз-уверх». Сярэдняя хутнасць росту — падваенне за 15 гадоў.

Леанід КОРАНЕЎ,
эканамічны аглядальнік
АДН.

СТАЛІ ЖЫТНІЦАЙ БАЛОТЫ

На месцы былога хмызняку цяпер да самага гарызонта раскінуліся ўрадлівыя палаткі, культурныя лугі і пашы. Тут, у басейне ракі Восіпаўкі, здадзена ў эксплуатацыю асушальна-ўвільгатняючая сістэма «Гаравіца», пабудаваная трэстам «Брэствадбуд». Меліяратары гарантуюць атрыманне на гэтых масівах па 50—60 цэнтнераў кармавых адзінак з гектара. Раней тут сяляне збіралі не больш 6—7 цэнтнераў асаковых траў.

Шэраг гаспадарак Маларыцкага і Кобрынскага раёнаў атрымалі ў карыстанне амаль 3,5 тысячы гектараў урадлівых тарфянікаў. Амаль на ўсёй гэтай плошчы, забяспечваюцца гарантаванае ўвільгатненне і арашэнне палаткаў, лугоў і пашаў. Сістэмай каналаў, гідратэхнічных збудаванняў масіў злучаны з Лукаўскім вадасховішчам, дзе створаны надзейны запас вільгаці.

Гэта адна з найбольш дасканалых меліярацыйных сістэм. На палатках севазваротаў пракладзена амаль 30 кіламетраў дарог.

Будаўнікі паклапаціліся аб тым, каб як мага менш страт нанесці навакольнаму асяроддзю. На пячаных узгорках некрунутымі пакінуты ўчасткі лесу і хмызнякоў. Яны служаць поляхоўнымі палосамі, укрываюць глебу ад ветравой эрозіі.

У бягучай пяцігодцы комплексная меліярацыя Палесся будзе працягвацца. Гаспадаркі вобласці атрымаюць амаль сто тысяч гектараў асушаных і 13 тысяч гектараў арашаемых зямель. Пераважна будуюцца буйныя палыдэрныя і абвадніцкія на-асушальныя сістэмы ў поймах Прыпяці, Ясельды, Бобрыка, Гарыні. Робіцца шэраг вадасховішч, якія, акумулюючы ў перыяд паводак мільёны кубаметраў вады, аддаюць яе ў засушлівы перыяд для абваднення палёў, водазабеспячэння вёсак, развіцця рыбгадоўлі.

Эфектыўныя меліярацыйныя сістэмы з кіруемым водным рэжымам створаны на плошчы 200 тысяч гектараў. У адзінаццатай пяцігодцы да іх дадасца яшчэ сорак тысяч гектараў зямель з двухбаковым рэгуляваннем.

Гродна. Жылыя дамы па вуліцы М. Горкага.

пішучь землякі

Ад імя праўлення і членаў клуба «Радуга» ў горадзе Мельбурне хаць перадаць самыя сардэчныя пажаданні Беларускаму таварыству «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы». Спаўняецца 60 год з дня ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Мы адзначаем гэта свята разам з вамі, таварышы.

Зноў капіталісты спрабуюць праводзіць супраць нашай Радзімы санкцыі, сабатаж, не сталюцца нацкоўваць на яе абывацеляў. Але мы ведаем, што ўсе гэтыя ганебныя спробы канчаюцца правалам. Няхай жыве і працівае наша вялікая Радзіма, наш родны Савецкі Саюз!

Анатоль ВОЛЬФ.

Аўстралія.

Сардэчна віншую вас з 60-годдзем утварэння СССР.

Жадаю вам усім многа шчасця, моцнага здароўя і вялікіх поспехаў у вашай выкараднай дзейнасці.

Няхай вечно цвіце наша Радзіма! Няхай заўсёды будуць на зямлі мір і дружба паміж народамі!

Марыя ХАМЯКОўСКАЯ-ФОЛКЕРТСКА.

Галандыя.

Дарагія таварышы ў Беларускам таварыстве «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы», прыміце сардэчныя віншаванні да свята.

Жадаем шчасця кожнаму з вас, добрага здароўя, вялікіх поспехаў у справах на карысць нашай цудоўнай Радзімы.

Няхай заўсёды ззяе сонца над нашай планетай, няхай будзе мір ва ўсім свеце!

Мы таксама змагаемся за мір і дружбу.

Няхай жыве наша непераможная Радзіма!

Сям'я КАРАБІН-ТАРЧУНОВЫХ.

Бельгія.

Дарагія сябры, супрацоўнікі Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы».

Віншваем вас і ўвесь савецкі народ са слаўнымі святам — 60-годдзем утварэння СССР.

Мы сардэчна дзякуем вам за газету «Голас Радзімы», якую высока цнім. Яна вельмі патрэбна тым, хто жыве за межамі Радзімы. З яе мы даведваемся аб жыцці савецкага народа, аб міралюбівай палітыцы, якую праводзіць Савецкая дзяржава. Жадаем вам шчасця, добрага здароўя і поспехаў у рабоце на карысць міру ва ўсім свеце!

Дора і Васіль БАЛАІ.

Канада.

Дарагія супрацоўнікі газеты «Голас Радзімы» і Беларускага таварыства «Радзіма»! Мая сям'я і я сардэчна віншваем вас і ўвесь беларускі народ са святам нашай вялікай краіны.

Шчыра жадаем далейшых поспехаў і працівання нашай роднай Беларусі пад мірным небам.

Марыя ГАРОХ.

Бельгія.

Ванкуверскі аддзел Федэрацыі рускіх канадцаў віншуе вас, а ў вашай асобе ўвесь народ Савецкага Саюза з 60-годдзем утварэння СССР.

Жадаем, каб нашы арганізацыі працягвалі паспяхова супрацоўнічаць. Няхай будзе мір ва ўсім свеце!

Сакратар аддзела Ніна ПАЛІВОДА.

Канада.

Сардэчна віншуюем Беларускае таварыства «Радзіма» і ўсіх землякоў са святам — 60-годдзем утварэння Савецкага Саюза.

Жадаем усяго самага добрага, а галоўнае, міру на зямлі!

Слава Савецкаму Саюзу!

Ад імя праўлення і членаў таварыства «Луна» ў Амстэрдаме сакратар ПАРТЭНГЕН-ТКАЧЭНКА.

Галандыя.

Дорогие соотечественники, дорогие друзья!

Правление и члены Русского культурного общества «Мир» города Мангайма в ФРГ поздравляют президиум Белорусского общества по культурным связям с соотечественниками за рубежом, редакцию газеты «Голас Радзімы», сотрудников радиостанции «Савецкая Беларусь», а также всех соотечественников с 60-летием Союза Советских Социалистических Республик, желают всем доброго здоровья, радости и успехов в вашей благородной борьбе за мир.

Касум ВАЛИЕВ.

ФРГ.

Дорогие сотрудники Белорусского общества «Радзіма» и редакции газеты «Голас Радзімы»!

Сердечно поздравляем вас, а также весь советский народ с большим праздником!

Гордимся достижениями нашей Родины. Желаем Стране Советов новых успехов в борьбе за сохранение мира на нашей планете. Желаем вам и всем советским людям здоровья, счастья и благополучия.

Да здравствует дружба между народами всего мира!

Нина ЧЕРЕПАНОВА,

Николай ХРЕНКОВ.

Австралия.

Віншуюем супрацоўнікаў таварыства «Радзіма» з 60-годдзем утварэння СССР.

Жадаем вам моцнага здароўя, добрага настрою і вялікіх поспехаў у вашай рабоце па захаванню міру ва ўсім свеце!

Са святам цябе, Беларусь! З сардэчным прывітаннем праўленне таварыства «Отчизна» ў горадзе Амстэрдаме.

Галандыя.

Дарагія сябры з таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы». Ад усіх членаў праўлення, ад усяго нашага аддзела Саюза савецкіх грамадзян горада Монс і мяне асабіста віншую вас са святам 60-годдзя ўтварэння СССР. Жадаем вам шчасця, радасці і поспеху ва ўсім. Прыносім нашу шчырую падзяку за вашы вельмі добрыя да нас адносіны і дапамогу ў павышэнні нашага культурнага ўзроўню — кнігі, часопісы, календары, паездкі на курсы ў Мінск. Усё гэта дапамагае нам жыць удалечыні ад гарача любімай нашай роднай зямлі. Вялікае сардэчнае дзякуй. Добра і міру нашай Радзіме!

З павагай ад імя ўсіх нас старшыня аддзела Кацярына ШТЭЙН.

Бельгія.

Сардэчна віншуюем Прэзідыум Беларускага таварыства «Радзіма», а ў вашай асобе ўвесь савецкі народ з 60-годдзем утварэння СССР!

Жадаем вялікіх поспехаў у вашай плённай рабоце.

Жаночая секцыя Рускага культурна-дэмакратычнага саюзу.

Фінляндыя.

СТРАНА СОВЕТОВ В ЦИФРАХ СТАТИСТИКИ

ШТРИХИ СОЦИАЛЬНОГО ПОРТРЕТА

С ВЕКОН НАРАВНЕ

В 1982 году население СССР превысило 270 миллионов человек. В 1922 году, когда была образована федерация — Союз Советских Социалистических Республик, население страны составляло 136,1 миллиона человек. Население СССР за 60 лет практически удвоилось.

Этот показатель был бы более весом, значителен, если бы не огромные людские потери во второй мировой войне. 20 миллионов наших соотечественников погибли в борьбе с гитлеровским фашизмом. Велики были и косвенные потери: снижение рождаемости, нарушение возрастной структуры населения, ухудшение здоровья многих людей, что неблагоприятно сказалось на демографических показателях в конце 40-х и в начале 50-х годов.

Дичайшим ростом благосостояния народа, развитие здравоохранения, физкультуры и спорта, улучшение жилищных условий, увеличение свободного времени — все это привело к тому, что средняя продолжительность жизни в стране достигла 70 лет, в 2 с лишним раза превысив дореволюционный показатель.

1922 год — год окончания гражданской войны и интервенции 14 империалистических государств против молодой Республики Советов. Образование СССР произошло всего через несколько недель после того, как Дальний Восток был освобожден от японских интервентов. Первая мировая и гражданская войны, иностранная интервенция продолжались более 8 лет. И чуть ли не полностью разрушили народное хозяйство страны. В 1922 году на долю Страны Советов приходился всего 1 процент мирового промышленного производства. Колоссальные потери понесла страна и во второй мировой войне: фашисты сожгли и разрушили 1 710 городов, более 70 тысяч сельских населенных пунктов, десятки тысяч промышленных, сельскохозяйственных, транспортных и других предприятий. В общей сложности войны и восстановление разрушенного ими хозяйства заняли 20 лет.

И тем не менее за годы мирного социализма советские люди сумели сделать многое, как говорится, встать с веком наравне. Сейчас на долю СССР приходится 20 процентов мирового промышленного производства. По сравнению с 1922 годом национальный доход СССР увеличился в 173 раза, промышленное производство — в 537, сельскохозяйственное — более чем в 10 раз.

Конечно, столь редкие в экономике показатели объясняются исключительно низким исходным уровнем, с которого начался путь молодого государства социалистической формации в сегодняшний день. Но и показатели, допустим, за последнее 30-летие выглядят внушительно. По сравнению с 1950 годом — годом, когда в основном были ликвидированы последствия фашистского нашествия, валовой общественный продукт СССР возрос более чем в 6 раз, промышленное производство — почти в 10 раз, сельскохозяйственное — в 3,3 раза. Население страны увеличилось за это время примерно в 1,5 раза.

Существенное опережение экономического роста над ростом населения позволило динамично повышать уровень благосостояния людей. За этот период, например, потребление мяса на душу населения возросло с 26 до 57 килограммов в год, молока — со 172 до 317 килограммов, сахара — с 11,6 до 42,2 килограмма. Улучшение структуры питания, развитие здравоохранения, резкое снижение детской смертности (за годы Советской власти она уменьшилась в 10 раз), словом, переход к качественно новому уровню благосостояния позволил повысить среднюю продолжительность жизни более чем на 20 лет.

ГАРАНТИРОВАНО ЗАКОНОМ

Марксисты считают, что права человека нельзя рассматривать формально, только с юридической точки зрения, как «вещь в себе». Право должно быть материально гарантировано, и только тогда оно становится «вещью для нас». Степень демократизации общества нужно определять не по избытку красивых слов и благих намерений, а по его спо-

собности создавать рабочие места, строить жилье, школы, больницы, словом, делать все то, что способствует свободному гармоничному развитию человеческой личности.

Обеспечение основных социальных прав человека — наиболее крупное достижение социалистической демократии. К правам этим, гарантированным Конституцией СССР, относятся: право на труд, охрану здоровья, образование, жилье, отдых, право на материальное обеспечение по возрасту и в случае болезни, право на пользование всеми достижениями мировой культуры.

Право на труд. Безработицы в СССР нет уже 52 года, и этим, собственно, все сказано.

Право на образование. Оно неразрывно связано с правом на труд. Ускоренное развитие образования привело к качественно новым изменениям в рабочей силе: основными фигурами на производстве стали высококвалифицированные рабочие, технически грамотный крестьянин, специалист со средним или высшим образованием.

В 1922—1981 годах среднее образование в СССР получили 93 миллиона человек, из них 80 процентов окончили средние учебные заведения в 1961—1980 годах. В 70-е годы в СССР среднее образование стало не только всеобщим, но и обязательным.

В стране сейчас насчитывается 891 высшее учебное заведение и 4,4 тысячи техникумов. На 10 тысяч человек населения в СССР насчитывается почти 200 студентов. Это один из самых высоких показателей в мире. Все виды образования у нас бесплатны.

Право на охрану здоровья. В СССР оно впервые в мире в 1977 году было включено в Конституцию. Мы полностью разделили то положение устава Всемирной организации здравоохранения (ВОЗ), в котором говорится, что здоровье «является состоянием полного физического, душевного и социального благополучия, а не только отсутствие болезней или физических дефектов».

В СССР все население пользуется услугами бесплатной, общедоступной квалифицированной медицинской помощи. За 60 лет обеспеченность населения врачами возросла в 24 раза. В здравоохранении трудится более 1 миллиона врачей (треть всех врачей мира) и почти 3 миллиона человек среднего медицинского персонала.

Право на жилье. Квартиры в СССР в основном строятся за счет средств государственного бюджета, и население получает их бесплатно. Квартирная плата (она неизменна с 1928 года) даже вместе с коммунальными услугами составляет всего несколько процентов бюджета средней советской семьи. Советское государство стремится каждую семью обеспечить благоустроенным жильем. Городской жилищный фонд СССР по сравнению с 1922 годом увеличился более чем в 12 раз.

Социальное страхование. В СССР все виды социального страхования — пенсии по возрасту, инвалидности, пособия, выплаты и т. д. — обеспечиваются государственным бюджетом. Пенсионный возраст в СССР у мужчин составляет 60, у женщин — 55 лет.

Право на пользование достижениями культуры. В СССР создана и быстро расширяется сеть культурно-просветительных учреждений. В стране имеется 133 тысячи массовых библиотек, книжный фонд которых составляет почти 2 миллиарда томов. Фонд советских музеев насчитывает 50 миллионов единиц хранения. Под охраной государства находится 150 тысяч памятников истории, архитектуры, монументального искусства и т. д.

В стране работают почти 600 оперных, драматических и детских театров, спектакли которых посещают более 120 миллионов человек в год. Число посещений кинотеатров превышает 4 миллиарда в год. Цены на билеты в театры и кино в СССР чрезвычайно низки.

СССР поддерживает культурные связи со 120 странами мира.

Геннадий ПИСАРЕВСКИЙ. (АПН).

II. МЫ З «ГОМСЕЛЬМАША»

Намячаўся выпуск больш складаных машын, але перашкодзіла вайна. Завод эвакуіраваўся ў Курган, а першую паспяваную прадукцыю ў Гомелі выдаў у 1944 годзе.

У пяцідзiesiąтыя гады прайшла рэканструкцыя прадпрыемства, змяніліся і віды вырабаў. Галоўнымі з іх сталі сіласаўборачныя камбайны, трактарныя прычэпы-самаскіды.

Калектыў можа ганарыцца дасягнутым. На сусветнай выстаўцы ў Бруселі камбайн УКСК-2,6 атрымаў «Гран пры» і Дыплом гонару. Прайшло крыху часу — і новы поспех. Залатыя медалі на міжнародных выстаўках сельскагаспадарчых машын у Маскве, а потым у Мекленбурзе (ГДР) залатых медалёў удастоены сіласаўборачны камбайн КС-2,6 і трактарны прычэп ПТС-4.

Вяршыняй жа поспеху па праву лічыцца кормаўборачны самаходны камбайн КСК-100, выпуск якога пачаўся ў 1977 годзе.

Спрытныя, умелыя рукі ствараюць гэту надзейную тэхніку. З вялікай павагай гавораць на прадпрыемстве пра ветэрана працы брыгадзіра слесараў-рамонтнікаў Пятра Купрыянава. Летась яму прысвоена ганаровае званне Героя Сацыялістычнай Працы. Гонар заводу — слесары Віктар Куцапаленка, Леанід Шчарбакоў, іншыя рабочыя, чые імёны занесены на гарадскую і заводскую Дошкі гонару.

Сотні юнакоў і дзяўчат працуюць на «Гомсельмашы». Многія з іх займаюцца ў шматлікіх гуртках мастацкай самадзейнасці свайго Палаца культуры. У шматлікіх спартыўных секцыях пад кіраўніцтвам вопытных трэнераў падрыхтавана нямала майстроў спорту, чэмпіёнаў рэспублікі.

Наогул пытанні адпачынку працоўных, іх жыллёва-бытавыя ўмовы знаходзяцца пад пастаяннай увагай прафсаюзнай арганізацыі.

У санаторыі-прафілакторыі вытворчага аб'яднання «Гомсельмаш» у маляўнічым урочышчы «Чонкі» штогод адпачываюць, папраўляюць сваё здароўе сотні працоўных. Побач размясціліся домікі піянерскага лагера — тут усё лета набіраюцца сіл дзеці гомсельмашаўцаў.

НА ЗДЫМКАХ: работніца цяпліцы падсобнай гаспадаркі П. ІВАНОВА збірае ўраджай агуркоў; у вольны час прыходзяць у басейн рабочыя прадпрыемства і члены іх сем'яў; трэнер П. ХАРЫТОНАЎ са спартсменамі-веласіпедыстамі; галоўны корпус санаторыя-прафілакторыі «Гомсельмаш».

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ЧТОБЫ УВИДЕТЬ БУДУЩЕЕ,
НАДО ПОМНИТЬ О ПРОШЛОМ

VII. ЦЕЛЬ—ПОЛНОЕ УСТРАНЕНИЕ ЯДЕРНОЙ УГРОЗЫ

После XXV съезда КПСС (февраль — март 1976), на котором советская Программа мира получила дальнейшее развитие, были подписаны такие важные документы, как советско-американский договор о подземных ядерных взрывах в мирных целях (май 1976 года), соглашение между СССР и Францией о предупреждении случайного и несанкционированного применения ядерного оружия (июль 1976 года), Конвенция о запрещении военного или любого иного воздействия на природную среду (май 1977 года), советско-французская декларация о нераспространении ядерного оружия (июнь 1977 года), советско-английское соглашение о предотвращении случайного возникновения ядерной войны (октябрь 1977 года). С одобрением была встречена в мире достигнутая летом 1979 года договоренность между СССР и США по вопросу о запрещении радиологического оружия.

НОВЫЕ ИНИЦИАТИВЫ

Вместе с другими социалистическими странами Советский Союз активно содействовал созыву в мае 1975 года в Женеве конференции для рассмотрения действия заключенного в 1968 году Договора о нераспространении ядерного оружия. СССР выступил на этом форуме за расширение круга участвующих в договоре государств, в первую очередь за счет тех, кто обладает ядерным оружием или способен его создать в ближайшем будущем.

Учитывая серьезную опасность создания еще более страшного оружия, чем даже ядерное, Советский Союз предпринял акцию чрезвычайной важности. Осенью 1975 года он внес в Генеральную Ассамблею ООН официальное предложение «О запрещении разработки и производства новых видов оружия массового уничтожения и новых систем такого оружия». Одновременно Советским Союзом было выдвинуто и другое предложение — «О заключении Договора о полном и всеобщем запрещении испытания ядерного оружия». Генеральная Ассамблея ООН проголосовала и за то, и за другое советское предложение.

В свертывании гонки ядерных вооружений немаловажная роль, как считает Советский Союз, может принадлежать географическим зонам, где это оружие не должно ни создаваться, ни размещаться. Еще в 1956 году Советский Союз выдвинул идею создания в Центральной Европе зоны, где не допускалось бы размещение атомных военных соединений и каких-либо видов атомного и водородного оружия. СССР поддержал выдвинутый в 1973 году тогдашним президентом Финляндии У. К. Кекконеном проект создания безъядерной зоны на севере Европы. В июне 1981 года Л. И. Брежнев заявил о готовности Советского Союза взять на себя обязательство о неприменении ядерного оружия против стран Северной Европы, которые станут участниками безъядерной зоны, то есть откажутся от производства, приобретения и размещения на их территории ядерного оружия.

В 1978 году Советский Союз стал одним из гарантов Договора о запрещении ядерного оружия в Латинской Америке (так называемого Договора Тлателолко) — единственного международного соглашения о превращении конкретного географического региона в безъядерную зону.

Советский Союз неизменно поддерживает инициативы других государств о создании безъядерных зон на Балканах и в Средиземноморье, на Ближнем Востоке, в Африке.

С вопросом о создании безъядерных зон непосредственно связано и внесенное в ООН в 1978 году предложение СССР о нераспространении ядерного оружия на территории тех государств, где его нет в настоящее время.

ИДТИ ДО КОНЦА

Если говорить в целом о позиции СССР в области ядерного разоружения, то он готов — конечно, при обязательном участии всех ядерных держав — идти до конца: договориться о полной ликвидации всех ядерных вооружений — стратегических, средней дальности и тактических.

Еще 2 ноября 1977 года Л. И. Брежнев, заявил: предлагаем сделать радикальный шаг: договориться об одновременном прекращении всеми государствами производства ядерного оружия.

На второй специальной сессии Генеральной Ассамблеи ООН по разоружению (июнь—июль 1982 года) Советский Союз выступил с идеей разработки, принятия, поэтапного осуществления программы ядерного разоружения. Такая программа, по его представлениям, могла бы включать:

— прекращение разработки новых систем ядерного оружия;

— прекращение производства расщепляющихся материалов для целей создания различных видов ядерного оружия;

— прекращение производства ядерных боеприпасов во всех видах и средств их доставки;

— постепенное сокращение накопленных запасов ядерного оружия, включая средства доставки;

— полную ликвидацию ядерного оружия.

КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД

Меры по прекращению производства ядерного оружия и постепенной ликвидации его запасов должны быть неразрывно связаны с укреплением политических, международно-правовых и, наконец, морально-политических гарантий безопасности государств, с укреплением принципа неприменения силы, с отказом от всякой пропаганды ядерной войны, от бряцания оружием при каждой вспышке международной напряженности. Этой проблеме Советский Союз уделяет неизменное внимание в течение всех послевоенных лет.

Именно от СССР исходила еще в 1949 году инициатива заключить Пакт мира между пятью великими державами. В 1968 году СССР выступил с декларацией Советского правительства по вопросу о мерах по предотвращению внезапного нападения. В 1962 году Советским Союзом был внесен на рассмотрение женевского Комитета по разоружению проект декларации о запрещении пропаганды войны. В самом Советском Союзе такая пропаганда запрещена законом. В 1969 году советская делегация в ООН выступила с проектом резолюции, содержащей четкое определение вооруженной агрессии как преступления против человечества (определение агрессии было впоследствии принято Генеральной Ассамблеей ООН). В 1972 году правительства СССР и США достигли соглашения о предотвращении инцидентов в открытом море и в воздушном пространстве над ним. В том же году по советскому предложению Генеральная Ассамблея ООН приняла резолюцию «О неприменении силы в международных отношениях и запрещении навечно применения ядерного оружия». В 1973 году СССР подписал с США Соглашение о предотвращении ядерной войны. В 70-х годах СССР подписал с Францией и Англией соглашения о предотвращении случайного возникновения ядерной войны. В 1976 году СССР внес на рассмотрение ООН вопрос о заключении Всемирного договора о неприменении силы в международных отношениях и Договора о неприменении первыми ядерного оружия. После общеевропейского совещания (1975 год) Советский Союз предложил его участникам договориться о неприменении первыми как ядерного (ноябрь 1976 года), так и обычного оружия (март 1979 года).

НЕ ДОПУСТИТЬ САМОУБИЙСТВА!

В июле 1982 года, делая новый шаг в развитии этой линии, Советский Союз принял на себя обязательство не применять первым ядерное оружие.

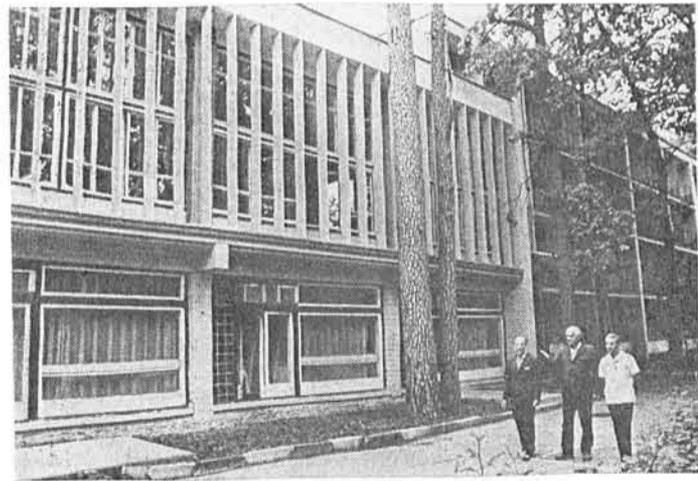
Если бы другие ядерные державы взяли на себя столь же ясное и четкое обязательство, то это на практике было бы равносильно запрещению вообще применения ядерного оружия. СССР, другие миролюбивые страны вправе ожидать, что за решением Советского Союза последуют ответные шаги других ядерных держав.

И наконец, с трибуны XXXVII сессии Генеральной Ассамблеи ООН СССР предложил рассмотреть в качестве важного и срочного вопрос о безотлагательном прекращении и запрещении испытаний ядерного оружия, в качестве неотложного — вопрос об умножении усилий по устранению угрозы ядерной войны и обеспечению безопасного развития ядерной энергетики.

На рассмотрении Ассамблеи Советский Союз внес очень важные документы, относящиеся к двум этим серьезным проблемам: «Основные положения договора о полном и всеобщем запрещении испытаний ядерного оружия. Предложение СССР» и «Умножить усилия по устранению угрозы ядерной войны и обеспечению безопасного развития ядерной энергетики. (Проект резолюции)».

Вся история борьбы СССР за ядерное разоружение убеждает в готовности СССР к ликвидации своего ядерного арсенала, к любым решениям, ослабляющим угрозу конфликта с применением самых разрушительных средств

Владлен КУЗНЕЦОВ.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ КАСЦЮМ
НА СЦЭНІЧНЫХ ПАДМОСТКАХ

ВЯСЁЛКА НА СУКЕНКАХ І СПАДНІЦАХ

Нібыта светлая, бліскучая, умытая празрыстай вадою беларускіх рачулак і азёр, напоеная водарам зялёных пушчаў і духмяным пахам агніста-жоўтых сенажацей, увабраўшая ў сябе фарбы палымяных зарніц і блакітнага неба, раскінулася радасная вясёлка. А затым распылалася яркімі бліскаўкамі па тканых сукенках і фартухах, па спадніцах нацыянальных беларускіх касцюмаў. І закруцілася ў сваім непаўторным руху «Лявоніха», загучала адначасова павольная і бурлівая, цудоўная мелодыя...

Такое моцнае ўражанне робіць на ўсіх прысутных выстаўка «Беларускі нацыянальны касцюм», арганізаваная Саюзам мастакоў БССР і Беларускай тэатральнай аб'яднаннем у памяшканні Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі.

У наш час традыцыйны беларускі нацыянальны касцюм не спыніў сваё жыццё, яно працягваецца на сцэне, у творчасці прафесійных і самадзейных мастацкіх калектываў рэспублікі. І калі раней мастакі-мадэльеры захапляліся стылізацыяй, асучасненнем такіх касцюмаў, то зараз наглядзецца тэндэнцыя да максімальнага набліжэння іх да народных, робіцца ўпор на захаванне нацыянальнага, непаўторнага беларускага каларыту.

Вялікі творчы пошукі ў гэтым напрамку вядзе калектыв вытворчага камбіната Беларускага тэатральнага аб'яднання, з работ якога і складзена выстаўка, прысвечаная вялікаму святу ўсяго савецкага народа — 60-годдзю ўтварэння СССР.

Камбінат спецыялізуецца на вырабах сцэнічнага адзення і абутку для мастацкіх самадзейных і прафесійных калектываў БССР. Штогод ім выпускаецца звыш 23 тысяч камплектаў касцюмаў і 5 тысяч пар танцавальнага абутку — усяго 80 працэнтаў сцэнічнай аtryбутыкі рэспублікі.

Вырабляюцца касцюмы народаў СССР і свету, але аб'ектам няменнай пільнай увагі мастакоў перш за ўсё быў і застаецца менавіта беларускі сцэнічны касцюм, захаванне яго нацыянальных традыцый і ўдасканаленне сцэнічнага ўвасаблення.

Заказчыкамі камбіната з'яўляюцца Дзяржаўны ансамбль танца БССР, фальклорна-харэаграфічны ансамбль «Харошкі», брэсцкі ансамбль «Радасць» і гродзенскі «Раніца», лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола ўзорны дзіцячы народны ансамбль танца «Равеснік» і шмат іншых калектываў. Касцюмы, створаныя на камбінаце, бачылі жыхары многіх краін планеты: Югаславіі, Германіі, Індыі, Іспаніі, Італіі, Англіі, Канады, Фінляндыі, Японіі, Венгрыі...

Камбінат вытворчага тэатральнага аб'яднання пастаянна рыхтуе беларускія нацыянальныя сцэнічныя касцюмы для нашых суайчыннікаў за мяжой. Напрыклад, іх маюць ужо аматарскія калектывы землякоў у Канадзе, ЗША, Бельгіі, Галандыі. Зараз рыхтуецца камплект, які будзе пасланы ў Аргенціну.

На камбінаце склаўся цікавы творчы калектыв мастакоў.

Яны добра ведаюць народны і сцэнічны касцюмы. Побач з мадэльерамі тут працуюць канструктары і закройшчыкі, тэхнолагі і ткачы, вышывальшчыцы і краўцы, драпіроўшчыкі і абутнікі...

Праектаванню і выкананню сцэнічнага нацыянальнага касцюма папярэднічае доўгі шлях вывучэння народнага адзення, яго мясцовых, рэгіянальных рысаў, асаблівасцей крою, колеравай кампазіцыі, рытмічнага выяўленчага строя арнаментыкі. Таму мастакі часта ездзяць у творчыя камандзіроўкі па краіне, знаёмяцца з калекцыямі народнага касцюма ў мастацкіх, этнаграфічных і краязнаўчых музеях, у Дамах народнай творчасці.

Яны бачаць сваю задачу не ў простым механічным паўтарэнні вядомага народнага ўзору, а ў тым, каб яго творча перапрацаваць, каб ён дэкаратыўна чытаўся з вялікай адлегласці сцэны, арганічна ўваходзіў у агульны малюнак танца, сваім каларытам і пластычнымі магчымасцямі адпавядаў характару і настрою мастацкага твора.

На выстаўцы прадстаўлены ў асноўным касцюмы, створаныя па матывах беларускага народнага адзення для харавых і танцавальных калектываў.

Выклікае цікавасць калекцыя эскізаў і мадэлей, якія распрацаваны заслужаным работнікам культуры БССР мастаком А. Бяловай. Ёю зроблены касцюмы для вакальна-інструментальнага ансамбля «Песняры», варыянт жаночага касцюма для беларускага танца «Зімачка». З вялікай любоўю і творчай думкай выкананы галаўныя ўборы: традыцыйныя беларускія хусткі ўмела спалучаюцца з украінскімі стужкамі і літоўскімі какошнікамі. Багата выкарыстоўваюцца для іх упрыгожвання кветкі, каласкі, фастрыгаванні.

Своеасабліваю калекцыю работ прадставіла на выстаўку мастак С. Кошава. У распрацаваных ёю касцюмах выступаюць самадзейныя калектывы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна, Палацаў культуры грамадства Баранавічы і Пінск, прамысловых прадпрыемстваў Брэста і Магілёва. Арыгінальнасць і самабытнасць рашэнняў касцюмаў гэтага мастака была адзначана Аргкамітэтам Алімпіяды-80.

Шмат увагі С. Кошава ўдзяляе беларускаму арнаменту, захапляецца яго прыгажосцю і гарманічнасцю. Народ стагоддзямі складаў нацыянальны арнамент, каб упрыгожыць сваё адзенне. У сцэнічных касцюмах мастак імкнецца захаваць народную арыгінальнасць рашэння і фарбавую своеасабліваць.

Усе творы, прадстаўленыя на выстаўцы, выдзяляюцца сваім характаром, адпавядаюць настрою і характару сучаснага беларускага сцэнічнага касцюма. Экспазіцыя выклікае вялікую цікавасць мастакоў, спецыялістаў, якія працуюць з творчымі самадзейнымі, народнымі і прафесійнымі калектывамі, калег з іншых арганізацый, занятых вырабам сцэнічнага адзення. Аб гэтым сведчаць запісы ў кнізе водгукаў і вялікая колькасць наведвальнікаў.

Алена ЛЫЧАГІНА.

АДКРЫЎСЯ МУЗЫЧНЫ САЛОН

Пры Лагойскім раённым Доме культуры адкрыўся музычны салон. Пра рускую класічную музыку прысутным расказала выкладчыца Лагойскай музычнай школы Г. Кіпень.

Яна спынілася на творчасці

кампазітараў-класікаў М. Глінкі, М. Рымскага-Корсакава, М. Мусаргскага, А. Даргамыжскага, А. Барадзіна, П. Чайкоўскага. Гучалі вядомыя творы, урыўкі з опер.

АДВЕЧНА Ў ПРЫЯЗНІ І ЗГОДЗЕ

Максім ЛУЖАНІН

РАСІЯ

Сад у снежнай красе,
Рунь у сіняй расе —

Тваё імя, Расія!

Светлавокі хлапчук
У ласцы матчыных рук —

Твая радасць, Расія!

Шчыт жалезных дзядоў,
Меч сталёвых сыноў —

Твая слава, Расія!

Першы гром, грозны след,
Што пралёт на ўвесь свет, —

Твая веліч, Расія!

Гарадоў галасы,
Спелых ніў каласы —

Твая сіла, Расія!

На палях, на марах
Яркай чырвані сцяг —

Тваё сонца, Расія!

Людзі розных краін,
Мы з табой як адзін —

Наша маці, Расія!

Вольга ІПАТАВА

КІРГІЗІЯ

Я сасню цябе, я сасню
Арыкаў сінюю глыбіню,

Баваюны белую гарачыню...
Прахалоду блакітных гор,
Рэха дальняе наўздагон,
Радзіму бацькі майго...

Што клікне часамі мяне
Кіргізкаю песняй у сне,
Сонечнай грывай мільгне...

Буйнасць макаў у шызаі траве,
Дзе прытульна тваёй галаве,
Дзе даўжэй чалавечы век...

Станіслаў ШУШКЕВІЧ

ЛІТОЎСКАМУ НАРОДУ

Разам нашы рэкі крушаць лёд вясною,
Разам прылятаюць птушкі ў Гродна і Клайпеду,
Разам на мяжы сасна з сасною
Размаўляюць, як сусед з суседам.

Разам наш народ пранёс яро пакуты,
Разам спалучылі нас стагоддзі,
Разам разрывалі кайданы і пугы,
Разам жыць адвечна ў прыязні і згодзе.

Разам жаўрукі ў нас вясною звоняць,
І вяснянка-песня разам льецца.
Сціснуты ў сяброўскім поціску далоні,
Разам б'юцца ў дружбе нашы сэрцы.

АПЯВАЎ ЁН РОДНЫЯ ПРАСТОРЫ

ПРАЦАЙ РУК СВАІХ

Мажны дзядзька, на хаду зашпільваючы ватуўку, прабіраўся да могілкі на прасткі, праз узаранае поле. Але гэта выглядала больш-менш натуральна. Для такога здаровага мужыка, як гэты, нічога не варта адолеець нейкіх двецце метраў раллі. Здзіўляла іншае: адкуль узяўся імпульс і сілы ў старонькіх бабуль, якія не менш шпарка кіраваліся сюды па дарозе. Яны, здаецца, укладалі апошнія сілы ў свае кволяныя ногі, каб толькі паспець.

Мы чакалі. Чакалі і тую сагнутую бабулю, якая ледзьве тупала з кійком у руках. Напэўна далей суседскай прызбы яна ўжо і не ходзіць, але сюды ішла. Хацелася яшчэ раз сустрэцца з чалавекам, які некалі быў сваім у яе хаце.

Імя Язэпа Драздовіча яшчэ зусім недаўна было вядома хіба што навукоўцам ды невялікаму колу творчай інтэлігенцыі. Сёння спадчына графіка, жывапісца, скульптара, пісьменніка, фалькларыста, археолага — набытак нашай культуры, цікавая старонка яе гісторыі.

Некалькі гадоў назад у мінскім Палацы мастацтва была наладжана выстаўка твораў мастака, пра жыццё і творчасць Язэпа Драздовіча напісана манаграфія, шмат артыкулаў, падрыхтавана да выдання кніга...

І вось яшчэ адна падзея. Па ініцыятыве Саюзу мастакоў БССР тут, на Дзісеншчыне, на Ляплянскім могілніку, адкрыты помнік Я. Драздовічу, створаны Аляксандрам Шатэрнікам. Гэта работа — падарунак скульптара землякам Язэпа Драздовіча. Да засценка Пунькі нейкіх

паўтара кіламетра. Адсюль пачаўся жыццёвы шлях мастака. Тут, на ўскрайку Галубіцкай пушчы, у надзвычай маляўнічым куточку Беларусі, сярод простага люду, яго ўражлівая душа ўпершыню адчула характава роднай прыроды, таленавітасць свайго народа. Потым была Дзісна, дзе Язэп атрымаў першапачатковую адукацыю. Пасля гэтага — чатыры гады вучобы ў Віленскай школе малявання.

Менавіта ў Вільні, у асяроддзі Я. Купалы, Я. Коласа, Цёткі, К. Каганца, іншых дзеячаў беларускай культуры Язэп Драздовіч фарміруецца як мастак. Ён робіць першыя самастойныя крокі ў творчасці. У афармленні Язэпа Драздовіча выходзіць «Беларускі календар на 1910 год», аздоблены яго ўласнымі лінарытамі, спеўнік Антона Грыневіча, а ў 1914 годзе па рэкамендацыі Я. Купалы ён афармляе першы зборнік маляўнічых пазтэсты К. Буйло «Курганная кветка».

Надзвычайны талент мастака асабліва моцна працягваецца ў яго графічных работах. Абышоўшы некалі ўсю Заходнюю Беларусь, дзядзька Язэп робіць сотні цікавых замалёвак замкаў і старажытных гарадзішчаў.

Падзеям мінулага мастак прысвячае і жывапісныя палотны на гістарычныя тэмы, цыкл карцін «Францыск Скарына»...

Усё сваё жыццё Язэп Драздовіч жыў з працы рук сваіх. Закінуўшы за плечы торбу з фарбамі, ён вандраваў ад вёскі да вёскі, маляваў узорыстыя дываны-наспеннікі.

Большасць людзей, якія

прышлі на адкрыццё помніка з суседніх вёсак, добра памятаюць гэтага чалавека. Праўда, ім тады і ў галаве не было, што некалі да магілы іхняга «вясёлага і надта ж спрытнага дзядзькі Язэпа» прыедзе столькі люду, аж з самога Мінска.

Калі выступаў мастак У. Басальга, старонькая бабуля рагом хусткі выцірала слезы.

— Так, так, сыноч. Праўду кажаш... Такі ён быў чалавеч.

— І нас, дзятву, дужа любіў. — дадае той мажны дзядзька, які так спышаўся сюды. — Сядзе, бывала, робіць нам свістулькі і ўсё байкі розныя байць...

Слухаюць вяскоўцы фалькларыста і літаратуразнаўца А. Ліса, мастака А. Марачкіна, паэта В. Дашкевіча, і перад іхнімі вачамі паўстае вобраз дзядзькі Язэпа. Калі белае пакрывала спадае з каменнай стэлы, у бронзавым барельефе людзі пазнаюць гэтага чалавека...

...А назаўтра мы яшчэ раз сустрэліся з Язэпам Драздовічам. У мястэчку Лужкі, дзе ён зрабіў нямала замалёвак, дзе яго таксама добра памятаюць, быў адкрыты музей мастацтва і этнаграфіі. Музея пачэснае месца занялі тут творы дзядзькі Язэпа.

Ігар ГЕРМЯНЧУК.

НА ЗДЫМКАХ: надмагільны помнік Я. Драздовічу, выкананы скульптарам А. Шатэрнікам; музей этнаграфіі і фальклору адкрывае дырэктар мясцовага саўгаса «Гарадзец» М. ЗАХАРЭВІЧ.

Фота аўтара.

**На Нямізе снапы сцелюць
Галовамі,
А малоцяць жа стальнымі
Іх цапамі.**

Гэтай цытатай са славуага помнікі старажытнай славянскай культуры «Слова аб палку Ігаравым» Яўген Кулік адказаў на маё пытанне, дзе вытокі яго захаплення гісторыяй роднага краю, што на доўгія гады стала ўлюбенай тэмай мастака.

— Сам я карэнны мінчук. У Мінску нарадзіўся, у Мінску вучыўся, тут жыў і працую, — расказвае пра сябе Яўген Сяргеевіч. — Маляваў з маленства... Спярша перамалёўваў. Спрабаваў прыдумаць штосьці сваё. Найбольш прываблівалі гістарычныя і батальныя сюжэты. Трохі займаўся ў мастацкай студыі. Потым — няспынныя гады вучобы. Цікава, вядома да гісторыі ўвесь гэты час не згасала. Наадварот, карцела ведаць, якой была, чым жыла зямля, па якой хадзіў сам, адкуль быў родам. Чытаў па гісторыі ўсё, што мог. Ведаў на памяць «Слова аб палку Ігаравым», ілюстравалі яго... Уражвалі радкі, звязаныя з Беларуссю. Прываблівала легендарная постаць славуага Усяслава Чарадзея. Чытаў пра Нямігу летапісную, а рэальная была побач, штодзень ля яе хадзіў, і стагоддзі злучаліся непарыўнай повяззю.

Пасля школы Яўген Кулік вучыўся ў мастацкім вучылішчы. Дыпломную работу пісаў на гістарычную тэму. Беларуская гісторыя, але ўжо значна набліжаная да нашага часу, была тэмай дыплама, калі ў 1963 годзе заканчваў тэатральна-мастацкі інстытут. Карціна называлася «1920 год». Яе героі — юнакі і дзяўчаты, якія на пастцы закладваюць новабудую. Ланцужком адзін аднаму перадаюць яны цагліны, і гэтым мастак падкрэслівае еднасць, непарыўнасць сувязі паміж пакаленнямі, працяг той справы, за якую пачалі змаганне бацькі. Па ўсім відаць: толькі што прагрэмела над наваколлем навалыніца, але постаці працуючыя, былых вайскоўцаў, асветленыя промянямі заходзячага сонца. Першы вялікі твор Яўгена Куліка знаходзіцца ў інстытутскім музеі.

Праз два гады пасля заканчэння інстытута Яўгена Куліка прынялі ў члены Саюзу мастакоў СССР. Я прашу яго расказаць пра першыя самастойныя творчыя крокі.

— Вы, здаецца, жывапісец па адукацыі, а асноўным вашым заняткам стала графіка...

— Так ужо склалася, што яшчэ ў інстытуце захапіўся графікай, ілюстраваннем літаратурных твораў. Пачаў супрацоўнічаць з рэспубліканскімі выдавецтвамі. Потым некалькі гадоў працаваў мастацкім рэдактарам часопіса «Бярозка». Гэта стала добрай школай макетавання і канструявання пры афармленні кніг. Найбольш люблю маляваць для дзяцей. З найцікавейшых па працы (пра вынікі меркаваць не мне) — падручнік «Беларуская мова» для першага класа — супольная праца з мастаком Пятром Драчовым, кніжка вершаваных загадак Васіля Зуёнка «Сонечны клубочак». Хвалюючай і адказнай была сустрэча з паэзіяй Максіма Багдановіча. Аформіў зборнік ягоных вершаў і асобнае выданне для дзяцей — пазму «Мушка-зеланушка і камарык — насаты тварык».

— Ну, а як жа ваша захапленне гісторыяй?

— Павінен сказаць, што першыя пасляінстытутскія гады сталіся гадамі пошукаў і вызначэння свайго, хай сабе і сціплага месца ў свеце мастацтва. Адчуваў неабходнасць больш блізкага знаёмства са сваім краем, грунтоўнага ведання яго гісторыі і культуры.

У 1970 годзе адправіўся ў самастойную вандроўку па Беларусі. Абышоў шмат якіх мясцін: Гродзеншчыны, Брэстчыны. На свае вочы пабачыў сіваю

даўніну, ацалелыя шэдэўры дойлідства, мясціны, звязаныя з імёнамі Буднага, Каліноўскага, Міцкевіча...

І потым карыстаўся кожнай нагодай для паездкаў па Беларусі, каб закрасціць на яе карце «свае» белыя плямы. Маляваў. Глядзеў. На падставе назапашанага выканаў серыю лінарытаў «Помнікі дойлідства Гродзеншчыны». Мяркую, што будзе і яе працяг. Аформіў кніжку археолага Міхася Ткачова «Замкі Беларусі». Ездзіў на раскопкі. Зрабіў шэраг малюнкаў-рэканструкцый замаў для гэтай кнігі і вялікія графічныя аркушы на выстаўку.

Пазнаёміўся грунтоўна і са старабеларускай геральдыкай, рыхтуючы малюнкi-рэканструкцыі гербаў беларускіх гарадоў XV — XVIII стагоддзяў для ар-

ці XII—XVIII стагоддзяў» раскрасіў вочы на цэлы пласт нашай культуры. А «Беларускае народнае адзенне» Міхася Раманюка зрабілася настольнай кнігай мастакоў.

І як вынік — з'яўленне новых таленавітых твораў у жывапісе, скульптуры, графіцы, дэкаратыўным мастацтве. Назавём, да прыкладу, выдатны помнік Сымону Буднаму маладога скульптара Святланы Гарбуновой, узведзены сёлета ў Нясвіжы. Прыгадваецца і шмат іншых твораў, прысвечаных выдатным гістарычным падзеям, дзеячам культуры, любым сэрцу мастакоў родным мясцінам.

Актыўны ўдзел бяруць мастакі ў юбілейных выстаўках, прысвечаных Цётцы, Максіму Багдановічу. Цікавай і змя-

ны, зроблены падпольна. З'явілася і нататка з гэтай нагоды ў нацыяналістычнай эмігранцкай газеце «Беларус» з паведамленнем аб тым, што ў нашай рэспубліцы нібыта «неафіцыйна», «без дазволу цензуры» выдадзены паштоўкі, прысвечаныя 1000-годдзю Беларусі. Факт гэты, на думку аўтараў заметкі, сведчыць «аб росту нацыянальнай свядомасці на Беларусі, росту інтэлігенцыі ды росту ініцыятыўнасці яе ў выяўленні сваіх перакананняў». Што вы, Яўген Сяргеевіч, можаце наконт гэтага сказаць?

— Ну, аб росце нацыянальнай свядомасці сведчыць, мне здаецца, іншае. Пра гэта, дарэчы, ужо шмат гаварылася ў нашай гутарцы. Што ж датычыць нібыта тайнага выдання майго твора, то такога «выдання», бясспрэчна, не было і быць не магло. Уся гэтая акцыя прароблена з мэтай, далёкімі ад мастацтва, і да таго ж з грубым парушэннем аўтарскіх правоў.

Многу выкананы невялікі графічны аркуш, прысвечаны 1000-годдзю гісторыі Беларусі, выразна пазначаны аўтарскія манераграфічныя. Копія яго, невядомым шляхам трапіўшы на Захад, выдадзена там у выглядзе паштоўкі ды яшчэ з паметкай «тайнае юбілейнае выданне».

— Такім чынам, Яўген Сяргеевіч, з вамі як з аўтарам абышліся яўна несумленна.

— Бясспрэчна. І я вельмі абураны бесцырымонным абыходжаннем з майёй творчай працай і пратэстую супраць такіх дзеянняў няпрошаных «выдаўцоў», з якімі не меў і не маю нічога агульнага.

— Нельга з вамі не пагадзіцца, Яўген Сяргеевіч. Працягнем, аднак, гаворку пра сённяшняю вашу творчасць. Сёлета наша рэспубліка ўрачыста адсвяткавала знамянальныя даты — 100-гадовы юбілей вялікіх беларускіх песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Як асабіста вы адгукнуліся на гэтыя падзеі?

— На Рэспубліканскай мастацкай выстаўцы «Песняры зямлі беларускай» экспанаваліся мой графічны аркуш, зроблены паводле паэмы Янкі Купалы «На куццю», і твор, прысвечаны раньняму, настаўніцкаму перыяду жыцця Я. Коласа. Папярэджваючы апошняе, традыцыйнае пытанне наконт планаў, скажу, што цяпер заняты творчай апрацоўкай, асэнсаваннем матэрыялаў летаўнай надзвычай цікавай і плённай паездкі ў групе мастакоў нашага творчага Саюзу па помніках дойлідства Беларусі, а таксама сёлетніх вандровак па Віцебшчыне. Рыхтуюся да бліжэйшых выставак. Што датычыць больш аддаленых планаў, то загадваць не хочацца, каб не сурочыць... Адно ведаю, што і надалей буду імкнуцца адлюстроўваць у сваіх творах тое, што мяне хвалюе, чым жыву і жыве мой народ...

**Гутарку запісала
Дзіяна ЧАРКАСАВА.**

НА ЗДЫМКАХ: Я. КУЛІК. Абарончая царква ў Сынковічах. З серыі «Помнікі дойлідства Гродзеншчыны»; «Зубр у пушчы». Малюнак да кнігі М. Гусоўскага «Песня пра зубра».

**НАТАТКІ ПРА ТВОРЧАСЦЬ МАСТАКА
ЯЎГЕНА КУЛІКА**

**ГІСТОРЫЯ НАРОДА
ХВАЛЮЕ І НАТХНЯЕ**

тыкулаў даследчыка Анатоля Цітова ў «Кароткай БелСЭ», часопісе «Беларусь» і яго кнігі, якая маецца выйсці з друку ў выдавецтве «Полымя». Давалася пасядаць у дзяржаўных архівах, гартаць крохія пергаменты, пажоўклыя аркушы старых дакументаў. Перамалёўваў пячаткі, чытаў вопісы і прывілеі.

У кола інтарэсаў мастака ўваходзіць і сур'ёзнае вывучэнне народнай творчасці. На працягу шэрагу гадоў ён узначалваў Камісію Савета Міністраў БССР па народнаму мастацтву, якая вядзе плённую практычную работу з народнымі майстрамі, робіць даследчыя экспедыцыі ў розныя куткі рэспублікі, збірае ўзоры народнай творчасці, у выніку чаго наладжваюцца цікавыя выстаўкі. Такія, напрыклад, як меўшая значны поспех — «Беларускія народныя маляваныя дываны».

Вяртаючыся да пачатку нашай размовы, Яўген Кулік гаворыць, што сёння кожны беларускі мастак мае магчымасць быць дасведчаным у пытаннях гісторыі свайго народа, яго культуры.

І сапраўды сёння нікога не здзівіш веданнем беларускай гісторыі.

— Мяркуюць самі, — нібы пацвярджае маю думку мастак, — выдадзена 12-томная энцыклапедыя (БелСЭ). Колькі малавядомых, а то і забытых імён уваскрэсана! А 30 тамоў нашага фальклору! Гэта ж невычэрпная крыніца для творчасці! У апошнія гады адкрыты новыя музеі — этнаграфічны, старажытных рамёстваў, народнай творчасці. Ужо не кажу пра выданні навукоўцаў, іх манаграфіі на гістарычныя тэмы. Альбом «Жывапіс Белар-

стоўнай атрымалася выстаўка, прысвечаная 500-годдзю Міколы Гусоўскага.

— Я памятаю, Яўген Сяргеевіч, гэтую выстаўку. Калі не памыляюся, вы ўдзельнічалі ў ёй вялікай серыяй графічных работ?

— Мне пашчасціла рабіць афармленне юбілейнага выдання славуага «Песні пра зубра» на трох мовах (лацінскай, беларускай і рускай). Адаў гэтай жаданай, хаця і адказнай і складанай працы, год творчага жыцця. Ілюстрацыі да паэмы экспанаваліся на юбілейнай выстаўцы.

За мастацкае афармленне паэмы Міколы Гусоўскага «Песня пра зубра» Яўген Кулік узнагароджаны дыпламам I ступені Усесаюзнага кніжнага конкурсу і найвышэйшай рэспубліканскай адзнакай — дыпламам імя Францыска Скарыны.

— Увогуле, 80-я гады надзвычай багатыя на юбілейныя даты, — працягвае нашу гаворку мастак. — Да адной з іх — 1000-годдзя першага прыгадвання ў летапісных крыніцах Полацкага і Тураўскага княстваў на Беларусі і першых рэальных гістарычных асоб (Рагвалода, Рагнеды, Тура) — выканаў некалькі графічных аркушаў.

— Яўген Сяргеевіч, у сувязі з гэтым хачу павесці тут гаворку аб тым, як часта груба тэндэнцыйна і скажона трактуюць культурнае жыццё нашай рэспублікі і творчую дзейнасць прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі пэўныя зацікаўленыя колы на Захадзе. Асабліва, калі мастакі, літаратары займаюцца тэмай мінуўшчыны нашай Беларусі. Вы, відаць, чулі, што адна з вашых вышэй памянёных прац была пададзена там як твор тайны, ананім-

**НАДЗЕЯ
ЛЕЖЭ**

Перастала біцца сэрца Надзеі Лежэ—вядомай мастачкі, грамадскага дзеяча, нашага вялікага сябра.

Надзея Пятроўна (уроджаная Хадасевіч) нарадзілася ў 1904 годзе ў беларускай вёсцы Зембін, у беднай сялянскай сям'і. Яна вучылася ў мастацкай школе ў Віцебску, затым прадоўжыла адукацыю ў Парыжы, дзе стала вучаніцай, а затым памочніцай і жонкай вядомага французскага мастака-камуніста Фернана Лежэ.

Надзея Лежэ, як называлі яе ў эміграцыі, заўсёды знаходзілася ў першых шэрагах перадавых людзей свайго часу. У гады другой сусветнай вайны яна прымала актыўны ўдзел у руху французскага Супраціўлення.

Застаючыся вернай дачкой Радзімы-маці, Надзея Лежэ праводзіла вялікую работу па ўмацаванню дружэлюбных і культурных сувязей Францыі і Савецкага Саюза, усямерна садзейнічала правядзенню ў Францыі выставак савецкага выяўленчага мастацтва. Яна вельмі многа рабіла для таго, каб глыбей пазнаёміць французсаў з савецкай рэчаіснасцю.

Надзея Пятроўна была частым госцем нашай краіны, з асаблівай сілай прыцягвала яе родная Беларусь. Сувязь з Радзімай давала ёй зарад сіл і энергіі, неабходных для натхнёнай творчасці. Мастачка цудоўна выканала мазаічнае пано з партрэтаў Уладзіміра Ільіча Леніна для прадстаўніцтва Аэрафлоту ў Парыжы, вітраж для Дома кіно ў Маскве. Яма выдатных работ Надзеі Пятроўны ўпрыгожваюць тэатры і іншыя культурныя ўстановы Мінска. Творы Н. Лежэ прасякнуты імкненнем адлюстравання важнейшых праблем сучаснасці, іх вызначае зварот да рэальнага жыцця.

Чалавек шчодрай душы і вялікага сэрца, Н. Лежэ перадала ў дар Савецкаму Саюзу калекцыю створаных ёю мазаічных партрэтаў выдатных дзеячаў Савецкай дзяржавы. Яна падарыла нашай краіне і лепшыя мастацкія творы Фернана Лежэ.

У дзяржаўным мастацкім музеі БССР захоўваецца калекцыя керамікі Пабла Пікасо, падараная Надзеяй Лежэ. У падарунак музею яна перадала збор выдатных рэпрадукцый шэдэўраў сусветнага мастацтва. Яны дэманстраваліся ў многіх месцах нашай рэспублікі, і з імі пазнаёміліся тысячы людзей. Надзея Лежэ падарыла музею таксама некалькі работ Фернана Лежэ і свае ўласныя.

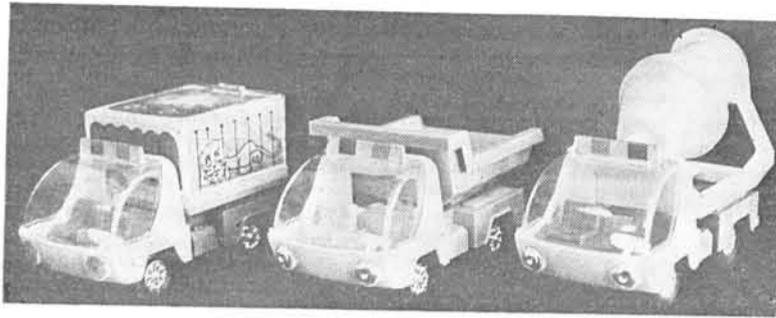
Надзея Лежэ ўнесла вялікі ўклад у гісторыю культуры нашай Савецкай Радзімы, у гісторыю культурных сувязей паміж Савецкім Саюзам і Францыяй. Адзначаючы вялікія заслугі ў развіцці савецка-французскага супрацоўніцтва, Савецкая дзяржава ўзнагародзіла Н. Лежэ ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Светлая памяць пра выдатную мастачку і вялікага нашага сябра Надзею Лежэ будзе жыць у нашых сэрцах.

ДЗЕЦЯМ НА РАДАСЦЬ

Са здзіўленнем глядзіць вачамі-гузікамі смешнае плюшавае качаня, важна ідзе і імкліва імчыцца наперад аўтамабіль «Зубраня», выстраіліся ў рад сімпатычныя зверанята з футра — гэтыя і мно-

гія іншыя цацкі выпускае для дзятвы Мінскае вытворчае аб'яднанне «Мір». Штогод яно вырабляе іх больш 18 мільёнаў. Абнаўляючы асартымент, мастакі і канструктары аб'яднання кожны

год прапаноўваюць звыш 40 новых вырабаў. Вось і сёлета прыгожыя цацкі чакаюць сустрэчы з малымі каля навагодняй ёлкі.

НА ЗДЫМКАХ: інжынер па асартыменту

С. КАЦЕЛЬНІКАВА дэманструе мяккія цацкі; новыя вырабы, падрыхтаваныя да выпуску.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

СВЕДКА ВЯЛІКІХ ПАДЗЕЙ

Калі б музейныя экспанаты маглі гаварыць, колькі цікавых, захапляючых гісторый, колькі расказаў пра вялікіх людзей і вялікія падзеі паведамілі б яны чалавечтву. А адзін з экспанатаў Дзяржаўнага музея БССР сказаў бы пра сябе: «Маю непасрэднае дачыненне да ўстанаўлення Савецкай улады ў Мінску...»

Рэха выстралаў «Аўрора» даляцела ў Мінск раніцай 25 кастрычніка. Апоўдні па гораду быў расклеены загад № 1 выканкома Мінскага Савета рабочых і салдацкіх дэпутатаў аб тым, што ўлада пераходзіць у рукі Савета. Правыя эсэры, меншавікі і бундаўцы рваліся да ўлады і, не задумваючыся б, знішчылі ў горадзе ўсе рэвалюцыйныя заваёвы. Яны абаяліся на салдат Каўказскай кавалерыйскай дывізіі, часці польскага корпуса, раскватэраванага ў Мінску, і іншыя, верныя Часоваму ўраду воінскія падраздзяленні, — усяго каля 20 тысяч актыўных штыкоў. Разумеючы, што суадносінны сіл у горадзе часова склаліся на карысць меншавікоў і эсэраў, большавікі пайшлі на кампраміс. 28 кастрычніка было падпісана пагадненне, па якому большавікі прызнавалі ўладу апазіцыйнага «Камітэта выратавання рэвалюцыі», а камітэт абавязаўся не пасылаць свае войскі на падаўленне рэвалюцыі ў Маскве і Петраградзе.

Некалькі прадстаўнікоў Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта выехалі ў раён размяшчэння Другой арміі Заходняга фронту за дапамогай. Большавіцкая фракцыя арміі, якая дыслацыравалася ў раёне Нясвіжа, накіравала на дапамогу Мінскаму Савету два пяхотныя палкі, зводны атрад рэвалюцыйна настроеных салдат, некалькі бронемашын. А з раз'езду Хваёва рушыў на Мінск браняпоезд пад камандаваннем большавікоў.

У ноч на 2 лістапада, прагінаючы сталёвым цяжарам зношаныя за гады вайны рэйкі, браняпоезд падышоў да мінскага вакзала. Грозна глядзелі на прыціхлы горад чорныя жэрлы марскіх гармат.

У гэтую ноч быў разгнаны эсэраўскі камітэт, арыштаваны эсэр Калатухіх — галава камітэта і стаўленік Часовага ўрада, камісар Заходняга фронту Жданаў, зняты з пасады галоўнакамандуючага фронту генерал Балуеў, які адмовіўся выконваць распараджэнні Савецкай улады.

Рэвалюцыя ў Мінску перамагла канчаткова. А браняпоезд спытаўся па сталёвых рэйках далей. Потым ён прымаў удзел у ліквідацыі Стаўкі Вярхоўнага галоўнакамандуючага ў Магілёве, ваяваў на франтах грамадзянскай вайны.

Цяпер макет браняпоезда — адзін з экспанатаў Дзяржаўнага музея БССР. Па фотаздымках і архіўных дакументах яго зрабіў жыхар горада Канстанцінаўка Украінскай ССР Анатоль Дзікі. Камуніст з 1929 года, лётчык, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, ён у мірны час стаў настаўнікам у родным горадзе, а ўвесь вольны час прысвячае вывучэнню гісторыі рускай і савецкай авіяцыі і бронепаяздоў.

Браняпоезд, аб якім ідзе гутарка, быў пабудаваны ў 1916 годзе ў Іжоры і складаўся з бронепараваза і дзвюх бронепляцовак. Паравоз — звычайны пасажырскі, бронепляцоўкі — абшытыя катальным жалезам і застаўлены мяшчамі з пяском і шпаламі вугальныя вагоны Фокс-Арбель.

У час першай сусветнай вайны браняпоезд знаходзіўся ў распараджэнні Другой арміі Заходняга фронту, а ў кастрычніку 1917 — на раз'ездзе Хваёва, адкуль і рушыў на падаўленне контррэвалюцыі ў Мінску.

Па тых часах браняпоезд быў грознай баявой адзінкай. На кожнай з бронепляцовак былі ўстаноўлены па дзве 38-міліметровыя марскія гарматы і 10 кулямётаў «Максім» і «Вікерс». У насавай частцы першай бронепляцоўкі і ў тыльнай частцы другой стаялі гарматы «Вікерс». У сценах бронепляцовак меліся шчыліны для вінтовачнай стральбы.

А. ВІЛЬЧЫНСКІ.

СПОРТ

ВОСЕМ З ТРЫЦЦАЦІ ТРОХ

Па традыцыі прэзідыум Федэрацыі футбола СССР зацвердзіў спіс 33 лепшых ігракоў краіны па выніках прайшоўшага сезона.

Сярод лаўрэатаў — во сем спартсменаў «Дынама» (Мінск). Гэта Сяргей Бароўскі, Віктар Янушэўскі, Сяргей Алейнікаў, Юрый Курненін, Юрый Пудышаў, Аляксандр Пракапенка, Ігар Гурыновіч і Пётр Васілеўскі. Упершыню адрозна столькі беларускіх футбалістаў увайшлі ў гэты ганаровы спіс.

НА ШЛЯХУ Ў ХЕЛЬСІНКІ

Турнір юных бадмінцістаў краіны на прыз Героя Сацыялістычнай Працы Аляксандра Старавойтава прайшоў у Магілёве.

Спаборніцтвы — адзін з этапаў падрыхтоўкі зборнай СССР да чэмпіяната Еўропы, што адбудзецца ў красавіку ў Хельсінкі.

Кандыдаты на паездку ў Фінляндыю пацвердзілі клас. Але асабліва ўдала выступіла мінчанка Улада Бялюціна. Яна стала першай у адзіночным і парным разрадах.

СКА (МІНСК) — У ЧВЭРЦЬФІНАЛЕ

Гандбалісты СКА (Мінск) правялі другую сустрэчу 1/8 фіналу розыгрыша Кубка ўладальнікаў кубкаў з чэхаславацкім клубам «Татран».

На гэты раз беларускія спартсмены ўступілі саперніку з лікам 18:26. Але ў сябе дома армейцы перамаглі з лепшай розніцай мячоў — 15 і выйшлі ў чвэрцьфінал.

НЕ УСТУПАЕ ЛІДЭРАМ

У Таліне прайшлі XIX Усесаюзныя спаборніцтвы па спартыўнай гімнастыцы на прызы газеты «Спортдзілехт».

Прыемным сюрпрызам тут стала выступленне юнай мінчанкі Святланы Багінскай. Яна перамагла ў адвольнай праграме — 37,5 бала. Прычым камбінацыя беларускай спартсменкі, па водгуках спецыялістаў, не ўступае камбінацыям лідэраў сусветнай гімнастыкі.

Парадавала таксама брестчанка Іра Шутко. У яе трэці вынік.

Цікава, што прызы пераможцам уручалі рэдактар эстонскай спартыўнай газеты Ю. Паалма і алімпійскія чэмпіёнкі Нэлі Кім і Вольга Корбут.

«ШАШАЧНЫЯ ЗОРКІ»

Пад такой назвай прайшоў у Ташкенце ўсесаюзны турнір. Перамогу ў ім атрымала чэмпіёнка Украіны Вольга Бяляева. На яе рахунку — 10,5 ачка з 13.

Другое месца — у беларускай шашысткі мінчанкі Грыны Пашкевіч. Вольная Рамуальда Віткаўскайтэ з Вільнюса была трэцяй.

«Лесвіца».

Фотаэцюд З. ШЭГЕЛЬМАНА.

Гумар

Турыст падышоў да барада-тага старога, што сядзеў у ценю кіпарыса, і спытаў:

— Прабачце, сеньёр, вы пражылі ў гэтай вёсачцы ўсё сваё жыццё?

Стары паціснуў плячыма і адказаў:

— Пакуль яшчэ не.

Дэкан выклікаў да сябе студэнта.

— Паслухайце, Сміт, — сказаў ён, — учора вы былі зайважаны на тэрыторыі жаночага інтэр-

ната. Згодна з правіламі нашага ўніверсітэта, вы абавязаны заплаціць штраф дзесяць долараў. А на наступны раз штраф будзе пятнаццаць долараў, ну а калі прыдзеце трэці раз, то дваццаць пяць.

— Прафесар, я цяноў ваш час, будзем гаварыць, як дзелавыя людзі: колькі каштуе абанемент на семестр?

Праязджаючы праз нарманскае сяло, аўтамабіліст звяртаецца да мясцовага жыхара:

— Скажыце, дзе б я тут мог знайсці запасныя часткі да машыны?

— Вуць за тым крутым парваротам, у рове, іх даволі многа.

— Вада мае вялікае значэнне ў жыцці чалавека, — гаворыць настаўнік. — Скажы, Оле, у чым значэнне вады?

— Калі б не было вады, мы не змаглі б навучыцца плаваць. І ўсе патанулі б...

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. 2227